

akik elmélyítik és kiterjesztik a „beszéd” körét minden emberi magatartás-formára és a „*kommunikatív kompetenciát*” (a közlés és közlekedés illetékességét, hozzáértést a kifejezés megalkotásához és megértéséhez) fogják át eszmélődésükkel és kutatásukkal (Jürgen Habermas).

A „tudat filozófiájának” befellegzett, abban az értelemben, ahogyan Szilágyi Ákos helyenként ezt a szót használja – a „lingvisztikai fordulat” korában élünk, cselekszünk és gondolkodunk. Nézetünk szerint helyesebb volna a „beszéddel”, nem a „nyelvel” (lingvisztika!) jelezni ezt a fordulatot. Az embert csak annyira ért-hetem, amennyire ér-int, vagy ér-intem, amennyiben ér-deklődöm iránta. Mert szükségszerűen kifejezi önmagát, és kifejeződését ér-telmeznem kell.

A kommunikatív *cselekvés* lesz tehát a tudat és tudás alapja, forrása, mértéke. Itt azután olyan újabb fordulathoz jutott a bölcseleti eszmélődés, amely radikalitásával megdöbben és még csak kevesen figyelnek fel rá – sajnos! – a tudomány munkásai között. Emmanuel Lévinas, aki apját-anyját, testvérét vesztette el a haláltáborokban, nem tragikusan elbutított hóhérlégényeket és politikusokat, hanem a Nyugat tudományát és ontológiáját ülteti a vádlottak padjára. A mi civilizációnk *tudni* akart, úgy és azért akarta tisztázni a Lét kérdését, hogy hatalmába kerithesse, *birtokába vegye*. Félrevezető és veszedelmes volt a jelszó, amelyet nem Francis Bacon tett elsőként irányjelzővé: „A tudomány hatalom!” Nem! – hangoztatja Lévinas, csak az etika lehet hatalom – erkölcsi erő, feltétlen parancs a Másik, a kérő, szenvedő, meggyötört Arcáról olvasható le és késztet arra, hogy adjunk, segítsünk, változtassunk a világon és önmagunkon.

Sajnálkozásomat kell kifejeznem Szilágyi Ákos és a Vigilia olvasói előtt: bekapcsoltam néhány percre az „erudíció” gépezetét. Szándékom csak az volt, hogy bemutaszam, dokumentáljam: Szilágyi Ákos jól teszi, ha még sokszor elmondja azt, amit mondott.

CSANÁD BÉLA

Emléksorok

Prokop Péter képeinek kiállítására

*„Meg nem nyugodhatsz . . . ”
Írtam sok-sok éve,
s bár nem kísért még
utak szürkésege,
mit mondasz most? Vagy
új utakra készülsz?
Maradj, maradj csak
örök nyughatatlan,
mint ifjúságod
küzdélmeiben,
emlék, varázslat,
jelen és jövő
tűzében, aki
soha nem pihen.*